

того, науковець також акцентує на інформаційному забезпеченні діяльності податкової поліції, яка є складовою ДФС України, пропонуючи напрями удосконалення її інформаційного забезпечення, а саме:

– створення стабільних каналів зв'язку та передачі даних і модернізація систем накопичення та аналізу інформації в податкових органах, оскільки податкова поліція не є розпорядником інформації, яка міститься в базах даних, а являється лише її користувачем;

– підвищення якісних характеристик вхідної інформації шляхом збагачення її додатковими даними, збільшення виводової кількості інформації, що надходить до податкових органів;

– оптимізація використання інформаційно-пошукових систем, баз даних і програмних комплексів [5, с. 151].

Аналізуючи сучасні глобалізаційні тенденції необхідно сказати, що розвиток національної інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів, комп'ютерних систем, баз даних та використання великих інформаційних потоків вимагає від органів ДФС України вжиття заходів спрямованих на підвищення рівня та якості інформаційного забезпечення.

Висновки. Так, цілі інформаційної політики повинні бути чітко визначені за змістом, позиціоновані в часі та просторі, орієнтовані на майбутнє із чітким визначенням орієнтирів розвитку. Під цілями інформаційної політики органів ДФС України необхідно розуміти цілий комплекс заходів, пов'язаний із формуванням інформаційного простору в сфері оподаткування та регулюванням інформаційних потоків.

Інформаційна політика органів ДФС України повинна базуватися на трьох складниках: правильному обранні довгострокових та короткострокових цілей; розумінні тенденцій суспільного розвитку; оцінки можливостей та ресурсів органів ДФС України.

Отже, під інформаційною політикою органів ДФС України необхідно розуміти стратегію управління інформаційними потоками суб'єктів реалізації державної інформаційної політики в податковій та митній сферах. Відслідковано, що інформаційну політику органів ДФС України можна охарактеризувати як систему, яка орієнтована на формування інформаційного простору у сфері оподаткування, що враховує як її специфіку й сукупну ресурсну базу, так і інституційні характеристики, і спрямована на формування її сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Марущак А.І. Інформаційне право. Доступ до інформації : навчальний посібник. Київ: КНТ, 2007. 532 с.
2. Коваленко Л.П. Інформаційна діяльність. *Правова інформатика*. 2012. № 4. С. 10–13.
3. Синеокий О.В. Інформаційне право України та електронне право високих технологій: (електронний курс лекцій українською мовою). Запоріжжя: ЗНУ, 2010. 215 с.
4. Танцинець М.М. Поняття, зміст та види інформаційної діяльності органів публічної влади України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2016. Вип. 39 (2). С. 31–35.
5. Мороз Д.О. Адміністративно-правові засади діяльності податкової міліції як суб'єкта інформаційних відносин в Україні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2016. 200 с.
6. Таїров А.І. Інформаційне забезпечення функціонування органів державної влади : автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02. Київ, 2010. 20 с.
7. Касянюк Т.С. Правове забезпечення інформатизації Державної податкової служби України : дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2013. 189 с.
8. Приймаченко Д.В. Адміністративна діяльність митних органів у сфері реалізації митної політики держави : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровськ, 2007. 477 с.

УДК 342.9:35.072.2

ПОНЯТТЯ «НАДРА» В КОНТЕКСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

CONCEPT OF NADRA IN THE CONTEXT OF CONTROL AND SUPERVISION ACTIVITY IN THE ECONOMIC ENVIRONMENT IN UKRAINE

Мачуська І.Б.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного та трудового права

«Юридичний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Статтю присвячено дослідженню теоретичних проблем правової категорії «надра» в контексті здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері надрокористування в Україні.

У статті автор акцентує, що поняття «надра» тривалий час залишається предметом наукової дискусії. Установлено, що перші спроби визначення поняття «надра» відносяться до періоду перебування України в складі Російської імперії. Проаналізовано, що понятійно-категоріальний апарат у сфері надрокористування досліджувався в період перебування території України в складі СРСР. Питання щодо визначення дефініції «надра» залишається дискусійним і в сучасній юридичній науці.

Проаналізовано зміст поняття «корисні копалини». Доведено, що поняття «корисні копалини» та поняття «надра» є різними правовими категоріями та не можуть ототожнюватися.

У статті проаналізовано зміст законодавчого визначення поняття «надра». Автором проаналізовано складові частини законодавчого визначення «надра». Установлено, що законодавче визначення терміну «надра» не повною мірою відображає зміст поняття.

Автор акцентує на тому, що поняття «надра» є не тільки юридичним, а й геологічним поняттям.

У статті досліджено норми законодавства у сфері надрокористування країн СНД та деяких країн Європейського Союзу. Визначено, що поняття «надра», зазначене в законодавстві країн СНД, має багато спільних рис із законодавством України. Розглянуто, що країни Європейського Союзу не мають однакового підходу до визначення поняття «надра».

Автором досліджено поняття «земна кора», «земля», «геологічне середовище», «поверхня суші», «континентальний шельф».

Зосереджено увагу на тому, що надра становлять багатокomпонентну природну систему – геологічне середовище.

З'ясовано, що розповсюдження корисних копалин зосереджено в межах поверхні землі, що збігається з територією державного кордону і простягається до центру Землі.

Автором окреслює пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері надрокористування. Запропоновано авторське визначення поняття «надра».

Ключові слова: надра, корисні копалини, земна кора, надрокористування, охорона та використання надр, контрольно-наглядова діяльність.

The article is devoted to the study of theoretical problems of the legal category of "mineral resources" in the context of carrying out control and supervision activities in the sphere of subsoil use in Ukraine.

In the article, the author emphasizes the fact that the concept of "subsoil" for a long time remains the subject of scientific discussion. It was established that the first attempts to define the concept of "subsoil" belong to the period of Ukraine's stay in the Russian Empire. It was analyzed that the conceptual-categorical apparatus in the sphere of subsoil use was investigated during the period of Ukrainian territory's stay in the Soviet Union. The question of defining the definition of "mineral resources" remains controversial in modern legal science.

The content of the concept of "minerals" is analyzed. It is proved that the concept of "minerals" and "subsoil" are different legal categories and can not be identified.

The article analyzes the content of the legislative definition of the concept of "mineral resources". The author analyzes the components of the legislative definition of "mineral resources". It is established that the legislative definition of the concept of "mineral resources" does not fully reflect the meaning of the concept.

In the article, the author emphasizes the fact that the concept of "subsoil" is not only a legal concept, but also a geological concept.

The author studies the concepts of "earth's crust", "earth", "geological environment", "surface of land", "contractual shelf".

It is emphasized that the depths represent a multicomponent natural system - the geological environment.

It was discovered that the distribution of minerals is concentrated within the surface of the land, which coincides with the territory of the state border and extends to the center of the Earth.

The author proposes to improve existing legislation in the field of subsoil use. An author's definition of the concept of "subsoil" is proposed.

Key words: mineral resources, minerals, earth crust, subsoil use, protection and use of subsoil, control and supervision activities.

Постановка проблеми. В умовах розростання світової енергетичної кризи збільшується значення раціонального використання та охорони надр в Україні. Одним із пріоритетних напрямів державної екологічної політики є створення умов для ефективного й екологічно безпечного використання ресурсів надр як невідновного виду природних ресурсів.

Стан опрацювання. Питання щодо вдосконалення правової категорії «надра» були предметом дослідження багатьох учених, а саме: Н.С. Гавриша, І. Кізьякова, Р.С. Кіріна, О.Ю. Макаренко, Н.П. Медведєвої, О.М. Олійника, О.О. Сурилової, Є.В. Шульги, О.П. Шем'якова, В.К. Філатової; окремі аспекти дослідження понятійно-категоріального апарату в адміністративному, гірничому, екологічному праві належать О.О. Погрібному, О.П. Світличному, Ю.С. Шемшученку, О.М. Щербіні.

Мета статті – дослідження правової категорії «надра» в контексті здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері надрокористування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Україна представляє унікальний геологічний регіон світу, на території якої зосереджено 20 тис. родовищ та проявів 111 видів корисних копалин. Мінерально-сировинний комплекс будь-якої країни є запорукою її економічного процвітання, забезпечує економічну, політичну та національну незалежність.

Надра як ресурси, що належать до не відновлюваних, потребують особливої охорони та раціонального використання. Держава є єдиним ефективним суб'єктом, який наділено важелями контролю та нагляду у сфері надрокористування. Здійснення державними органами контрольно-наглядової діяльності у сфері надрокористування дозволить забезпечити дотримання вимог законодавства, спрямованих на здійснення заходів щодо раціонального надрокористування, охорони надр та гарантування екологічної безпеки. У цьому контексті особливого значення набуває дослідження законодавчої дефініції «надра», здійснене з метою вдосконалення правового регулювання у сфері надрокористування.

Поняття «надра» є ключовою правовою дефініцією, від змісту якої залежить розвиток правовідносин у сфері надрокористування. Дефініція «надра» має певну особливість – застосування її в різних галузях права (екологічного, земельного, аграрного, адміністративного, кримінального). Доцільно зауважити, що дефініція «надра» є також ключовим геологічним поняттям. Ураховуючи таку особливість, поняття «надра» повинно чітко відображати

як правові, так і геологічні складові. У цьому контексті особливого значення набуває вирішення проблеми вдосконалення термінології у сфері надрокористування шляхом усунення розбіжностей у трактуванні юридичних та геологічних термінів та їх однакового формулювання. Так, точність понятійного апарату й однакове тлумачення термінів є найважливішим фактором, що забезпечує єдину практику застосування законодавства як у сфері надрокористування, так і у взаємопов'язаних із ними галузях права.

Поняття «надра» тривалий час залишається предметом наукової дискусії. Перші спроби визначення поняття «надра» відносяться до періоду перебування України у складі Російської імперії. Так, дослідженням дефініції «надра» присвячено праці таких учених: В.А. Удінцева [1, с. 27, 30, 49–50, 99, 126]; А.Л. Боровиковського [2, с. 81]; А.А. Штоффа [3, с. 251].

У період перебування території України в складі СРСР понятійно-категоріальний апарат у сфері надрокористування досліджувався Г.С. Башмаковим [4, с. 29]; Н.А. Сиродоевим [5, с. 26].

Водночас питання щодо визначення дефініції «надра» залишається дискусійним і в сучасній юридичній науці. Узагальнюючи погляди науковців щодо юридичної категорії «надра», варто зазначити, що загалом учені зосереджують увагу на певних складових дефініції «надра», а саме: території (простору), у межах якої зосереджені нагромадження корисних копалин надр [6, с. 6]; [7, с. 20]; [8]; [9, с. 8]. Доцільно погодитись із думкою О.П. Світличного, що у визначених поняттях є чимало правових колізій і неузгоджених принципів позицій [10, с. 114].

У контексті досліджуваної проблематики, Р.С. Кірін, простеживши виникнення терміна «надра» з лексикологічних позицій, пропонує гіпотезу «про його далеко не офіційно-ділову, наукову, навіть застаріло-розмовну, побутову етимологію» [11, с. 123]. З цією думкою, на наш погляд, не можна погодитись, оскільки термін «надра» є основним поняттям у сфері надрокористування та геології. Єдиною проблемою залишається відсутність чіткого законодавчого формулювання, удосконалення якого дозволило б остаточно визначити його в законодавстві з врахуванням усіх особливостей.

Водночас у сфері надрокористування поряд із дефініцією «надра» існує значне коло понять, що взаємопов'язані з ним. Так, поняття «надра» та «корисні копалини» в науковій літературі часто ототожнюються.

Відповідно до ст. 5 Кодексу України про надра «корисні копалини» – мінеральні речовини в надрах, на поверхні землі, у джерелах вод та газів, на дні водойми, які за кількістю, якістю та умовами залягання є природними для промислового використання [12]. Як справедливо зазначає Н.С. Гавриш, застосовувати поняття «надра» та «корисні копалини» як синоніми неможливо, тому що поняття «надра» більш широке й багатогранне [13, с. 729]. Отже, корисні копалини становлять нагромадження мінеральних утворень органічного й неорганічного походження у надрах, на поверхні землі, у джерелах вод і газів в межах земної кори. Тобто корисні копалини є складовою частиною надр та виступають об'єктом гірничих відносин.

Поняття «надра» містяться в нормативно-правових актах багатьох країн. Поняття «надра» за законодавством СНД, а саме: ст. 1 Закону Республіки Казахстан «Про надра та надрокористування» [14], ст. 3 Закону Киргизької Республіки «Про надра» [15], ст. 1 Кодексу про надра Республіки Білорусь [16], ст. 1 Кодексу про надра Республіки Молдова [17] мають багато спільних рис, зокрема зі ст.1 Кодексу України про надра.

На відміну від країн СНД законодавство країн ЄС не містить однакового підходу до визначення поняття «надра». Законодавче визначення поняття «надр» за законодавством Італійської Республіки (*Definizione legislativa del sottosuolo*) міститься в ст. 840 Цивільного кодексу Італії (Р.Д. 16 березня 1942 р., № 262) як комплекс шарів ґрунту, що лежать під поверхнею землі, а також розташовані нижче дна моря, у яких містяться приховані різноманітні види корисних копалин [18]. Французький гірничий кодекс безпосередньо не містить дефініції «надр». Водночас Р. I. ART 6. розкриває поняття «мінеральні ресурси» [19]. Закон «Геологічне і гірниче право» (*«Prawo geologiczne i górnictwo»*) від 9 червня 2011 року Республіки Польща, не містить безпосередньо поняття «надра», водночас в Art. 6. (*Katalog pojęć ustawowych*) зазначені такі поняття, як «розкопаний мінерал», «родовище корисних копалин» [20]. Федеральний Гірничий закон Федеративної Республіки Німеччина (*Federal Mining Act of 13 August 1980*), Р. 4. трактує поняття «надр» як територію, що є предметом ліцензії на розвідку або власності на видобуток, є частиною земної кулі, обмеженої прямими лініями на поверхні і перпендикулярними поверхнями на певну глибину [21]. Федеральний гірничий закон 1999 р. (*MinroG*) Республіки Австрія дефініцію «надра» не подає. Законодавець звертає увагу на розкриття таких понять, як «мінерали» та «мінеральна сировина» [22]. Гірничий закон Словенії під поняттям «надра» розуміє дефініцію «гірський простір» [23].

Так, законодавство країн ЄС у сфері надрокористування не має єдиного підходу щодо визначення поняття «надра». Законодавство Італійської Республіки та Федеративної Республіки Німеччина використовує поняття «надра», Гірничий закон Словенії під поняттям «надра» розуміє дефініцію «гірський простір», водночас законодавство таких держав, як Республіка Австрія, Республіка Польща, Франція, застосовує такі поняття, як «мінерали», «мінеральна сировина», «родовище корисних копалин».

Відповідно до ст. 1 Кодексу України про надра, надра – це частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння [12].

Гірничий енциклопедичний словник трактує поняття «надра» як верхню частину земної кори (в тому числі і під поверхнею Світового океану), у межах якої на сучасному рівні науки і техніки можливий видобуток корисних копалин [24].

Виходячи зі змісту ст. 1 Кодексу України про надра [12], доцільно зазначити, що законодавче визначення дефініції «надра» не повною мірою розкриває зміст поняття та його ознаки як об'єкта правовідносин у сфері надрокористування. Оскільки поняття «надра» є в першу чергу понят-

тям геологічним, то юридична категорія «надра» повинна враховувати певні особливості цього природного ресурсу з точки зору геології.

На наш погляд, юридична категорія «надра» містить такі складові, а саме: 1) просторову – частина земної кори; поверхня суші; дно водних об'єктів; 2) вертикальну просторову складову, що простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння; 3) третя складова встановлює межі освоєння надр, що трактується законодавцем як глибини, що доступні для геологічного вивчення та освоєння.

Однією із складових, що зазначені у законодавчому визначенні поняття «надра», є поняття «земна кора». Законодавець трактує місцезнаходження надр у межах земної поверхні як у межах «частини земної кори». Відповідно до положення ст. 1 Кодексу України про надра [12], надра – це частина земної кори, що розташована під поверхнею суші. На нашу думку, зазначене трактування поняття «надра» є недостатньо обґрунтованим і потребує уточнення.

«Земна кора» – зовнішня тверда оболонка Землі, верхня частина літосфери (континентальна та океанічна) [25, с. 428], що утворена осадковим, гранітним і базальтовими шарами (зверху вниз) [26, с. 18]. Виходячи із змісту ст. 1 Кодексу України про надра, є незрозумілим яку саме частину земної кори займають надра.

Доцільно зауважити, що розповсюдження надр в земній корі є нерівномірним. Кожна держава, зокрема Україна, характеризується різною геологічною та тектонічною будовою надр. Територія України має складну тектонічну будову, що складається із Східноєвропейської платформи, у межах знаходяться такі тектонічні структури: Український щит, Волино-Подільська плита, Галицько-Волинська і Дніпровсько-Донецька западини, Донецька складчаста область, Воронежський кристалічний масив, Причорноморська западина, що нараховує 3,5–4 млрд років [27].

Корисні копалини залежно від особливості їх природного утворення можуть знаходитись на різній глибині (в межах осадкового, гранітного і базальтового шарів), а також можуть виходити на поверхню землі, утворюючи єдине геологічне середовище. На думку В.С. Білецького, геологічне середовище – частина земної кори (гірські породи, ґрунти, підземні води тощо), яка взаємодіє з елементами ландшафту, атмосферою та поверхневими водами і може зазнавати впливу техногенної діяльності [25, с. 237].

Отже, враховуючи вищезазначене, можна зазначити, що надра становлять багатокomпонентну природну систему – геологічне середовище, що складається з гірських порід, газів, підземних вод. Отже, можна зробити висновок, що надра є частиною геологічного середовища літосфери.

Застосування словосполучення «поверхня суші» корелюється з такими поняттями, як земна поверхня, ґрунти, суходіл, земельні ресурси. В основі цих понять лежить поняття «земля». У контексті місцезнаходження надр поверхня землі розглядається як територія, у межах якої містяться корисні копалини.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про охорону земель», «земля» – це поверхня суші з ґрунтами, корисними копалинами та іншими природними елементами, що органічно поєднані та функціонують разом з нею [28]. Виходячи зі змісту поняття, поверхня суші з ґрунтами, корисними копалинами утворюють єдиний простір, у якому надра виступають одним із компонентів навколишнього середовища. На нашу думку, вищенаведене словосполучення «поверхня суші» доречно замінити на словосполучення «поверхня земної кори».

Корисні копалини можуть досліджуватись та видобуватись безпосередньо як під дном невеликих прісних водоймищ, та і під дном морів.

Значні запаси корисних копалин розповсюджено під водною поверхнею, що зазначена в понятті «надра» як «дно водоймищ» [12]. Водоймище – природне або штучне заглиблення в землі, у якому нагромаджується й затримується вода [29, с. 87]. Водний Кодекс України визначає водний об'єкт (ст. 1.) як природний або створений штучно елемент довкілля, у якому зосереджуються води (море, річка, озеро, водосховище, ставок, канал, водоносний горизонт) [30].

Одним із найважливіших компонентів навколишнього середовища, де знаходяться поклади корисних копалин надр, є континентальний шельф.

Територія України, що належить до Українського Причорномор'я, має цілу низку родовищ корисних копалин, зокрема родовищ вуглеводневої сировини, які складають 1,5 млрд тонн умовного палива [31, с. 6].

Дослідження понятійного апарату, який застосовується в межах правового регулювання надрокористання, набуває особливого значення в контексті використання території континентального шельфу для геологічного вивчення та видобутку корисних копалин.

Відповідно до ч. 1. ст. 77 Конвенції ООН з морського права 1982 р. Прибережна держава здійснює над континентальним шельфом суверенні права з метою його розвідки і розробки його природних ресурсів [32]. Доцільно погодитись із думкою В.П. Грохольського в тому, що корисні копалини, що знаходяться на поверхні і в надрах континентального шельфу, відносяться до одного із компонентів природних ресурсів континентального шельфу України [33, с. 308].

Так, урахувавши положення Водного Кодексу України, на нашу думку, законодавець поняття «надра» доцільно доповнити словосполученням «водний об'єкт».

Також дефініція «надра» потребує уточнення в частині, що торкається глибини геологічного вивчення та освоєння надр. Доцільно звернути увагу на той факт, що глибина геологічного вивчення є відносним поняттям, оскільки науково-технічний прогрес постійно дозволяє вдосконалювати техніку й застосувати новітні технології, за допомогою яких можливо змінювати глибину видобування корисних копалин.

Верхньою межею геологічного середовища прийнято вважати денну поверхню, а нижня визначається глибиною техногенного проникнення людини в літосферу – до 1–1,5 км в районах гірничодобувних робіт і 10 км і більше для областей нафтогазовидобутку. Так, геологічне вивчення та освоєння нафтових родовищ проводиться на глибинах до 5–9 км. Розвідка і експлуатація вугільних родовищ ведеться до глибини 1000–1500 м., металевих корисних копалин – 500 м, для родовищ золота та алмазів вона збільшується до глибин 1–3 км., в окремих випадках – близько 3500 м. [34, с. 72].

Також доцільно звернути увагу на той факт, що розповсюдження корисних копалин зосереджено в межах поверхні землі, що збігається з територією державного кордону і простягається до центру Землі.

Висновки. Отже, урахувавши вищенаведене з метою уточнення юридичної категорії «надра», законодавче визначення поняття «надра» доцільно викласти в такій редакції: надра становлять частину геологічного середовища, що включає гірські породи (корисні копалини), які знаходяться в межах державного кордону держави і території її континентального шельфу та простягаються від поверхні землі до меж їх природного розташування в земній корі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Удінцев В. Русское горноземельное право. Киев: Тип. И.И. Чоколова, 1909. 371 с.
2. Боровиковский А.Л. В суде и о суде. *Журнал Министерства юстиции*. 1897. № 8. С. 79–90.
3. Штофф А.А. Закон о нефти в Галиции. *Горний журнал*. 1890. № 4–6. Т.2. С. 250–256.
4. Башмаков Г.С. Право пользования недрами в СССР. АН СССР. Ин-т государства и права. Москва: Наука, 1974. 156 с.
5. Сыродоев Н.А. Правовой режим недр. Москва: Юридическая литература, 1969. 168 с.
6. Макаренко О.Ю. До питання надр як юридичного поняття, ресурсів надр як об'єкту користування надрами. *Часопис Академії адвокатури України*. 21 (4'2013). Академія адвокатури України, 2013. С. 1–7.
7. Шем'яков О.П. Правове регулювання використання та охорони надр: автореф. дис.на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06. Харків, 2003. 20 с.
8. Шульга Є.В. Надра як об'єкт адміністративно-правової охорони. URL: file:///C:/Users/User/Desktop/nedra-kak-osobaya-pravovaya-kategoriya-i-objekt-administrativnopravovoy-ohrany.pdf
9. Кірін Р.С. Правове забезпечення видобування корисних копалин: автореф. дис.на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06. Київ, 2007. 15 с.
10. Світличний О.П. Адміністративні правовідносини у сфері земельних ресурсів України: проблеми теорії та практики правозастосування: монографія. Донецьк: Державне видавництво «Донбас», 2011. 410 с.
11. Кірін Р.С. Лексикологічні ознаки меж юридичної категорії «надра». *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*: зб. наук. ст. Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. 2001. Вип. VII. С. 122–126.
12. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р. № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.
13. Гавриш Н.С. Правове регулювання використання надр в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. С. 728–731. URL: <http://www.apdp.in.ua/v22/134.pdf>.
14. Указ Президента Республики Казахстан «О недрах и недропользовании» от 27 января 1996 г. № 2828. *Ведомости Верховного Совета Республики Кыргызстан*. 1992. № 2. Ст. 49.
15. Закон Киргизької Республіки «Про надра». *Ведомости Верховного Совета Республики Кыргызстан*. 1992. № 2. Ст. 49.
16. Кодекс Республіки Білорусь про надра 14 июля 2008 г. № 406-3. URL: http://etalonline.by/?type=text®num=Hk0800406#load_text_none_1.
17. Кодекс про надра Республіки Молдова. URL: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=27435.
18. Codice civile Italiano/ R.D. 16 marzo 1942, n.262. Approvazione del testo del Codice Civile (Gazzetta Ufficiale, n. 79 del 4 aprile 1942). URL: <http://www.rcscuola.it/disciplina/ccivile.pdf>.
19. Code Minier (the French Mining Code) гірничий кодекс. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071785>.
20. Prawo geologiczne i górnictwo: Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U. 2011 Nr 163 poz. 981). URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU2011163098>.
21. Federal Mining Act of 13 August 1980 (Federal Law Gazette I p. 1310) (Bundesberggesetz). URL: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bbergg/.
22. Mineralrohstoffgesetz. Kundmachungorgan BGBl. I № 38/1999. Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich. 1999. URL: <https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Dokumentnummer=NOR40111602>.
23. Razglašam Zakon o rudarstvu (ZRud-1), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije na seji 13. julija 2010. URL: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=99233>.
24. Гірничий енциклопедичний словник, т. 1 / за загальною редакцією В.С.Білецького. Донецьк: Східний видавничий дім, 2001. 512 с.
25. Білецький В.С. Мала гірнича енциклопедія, т. 1. Донецьк: Донбас, 2004. 640 с.
26. Тихоненко Д.Г. Геологія з основами мінералогії; навч. посібник. Київ, Вища освіта, 2003. 287 с.

27. Тектонічна будова України. URL: <http://www.geograf.com.ua/physical/school-course/444-tektonichna-budova>.
28. Закон України «Про охорону земель» від 18 червня 2003 р. № 962-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 39, ст. 349.
29. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
30. Водний кодекс України: Кодекс України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.
31. Михайлюк О.Л., Калашникова О.Є. Енергетична безпека України в Чорноморському регіоні. *Аналітична доповідь*. Одеса: Вид-во «Фенікс», 2011. 55 с.
32. Конвенція ООН з морського права 1982 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_057/print1337688575529357.
33. Грохольський В.П. Правові основи використання природних ресурсів морського континентального шельфу України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2010. № 18. С. 304–312.
34. Омельчук О.В., Загнітко В.М., Курило М.М. Пошуки та розвідка родовищ корисних копалин: електронний підручник. URL: http://www.geol.univ.kiev.ua/lib/poshuky_ta_rozvidka_RKK.pdf.

УДК 342.98:35.08.354.11(477)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ ЗА ОНОВЛЕННЯМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

FEATURES EXAMINATION OF DIPLOMATIC SERVICE FOR UPGRADED LEGISLATION

Неугодніков А.О.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
декан факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Тодошак О.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
декан судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

У статті досліджено особливості проходження дипломатичної служби в Україні в контексті реформи публічної служби. Виявлено особливості проходження служби дипломатичними працівниками в порівнянні з адміністративними службовцями органів дипломатичної служби, працівниками, що виконують функції з обслуговування.

Надано сутнісно-структурну характеристику поняття «проходження дипломатичної служби», акцентовано на його співвідношенні з близькими за змістом категоріями публічної служби. Установлено, що проходження дипломатичної служби слід розглядати в вузькому розумінні як розвиток кар'єри дипломатичного службовця, яка може розвиватися як в позитивному руслі (просування по службі), так і в негативному. Відслідковано трансформацію змістовного наповнення проходження дипломатичної служби у зв'язку з оновленням розуміння призначення та місії дипломатичних органів України в сучасних умовах. Зосереджено увагу на необхідності врахування нових завдань, що висувуються перед дипломатичною службою під час формування профілю компетентності відповідної дипломатичної посади та розробки критеріїв оцінювання дипломатичних службовців за результатами їхньої посадової діяльності.

Акцентовано на ротації як процедурі, що набуває особливого значення для публічної служби, пов'язаної з необхідністю поєднання діяльності в Україні та за кордоном, визначено її недоліки та запропоновано способи їх усунення. Проаналізовано законодавчі новели, якими змінено умови просування по службі дипломатичних працівників, зокрема процедури переведення, присвоєння рангу, заміщення іншої посади, заохочення. Визначено наявність окремих розбіжностей у суб'єктному складі осіб, уповноважених ініціювати процедуру службового розслідування на дипломатичній службі, та прогалини у визначенні суб'єктів, уповноважених власне таке розслідування проводити; сформульовано пропозиції щодо вдосконалення відповідного нормативного регулювання. Установлено, що процедура оцінювання дипломатичних службовців потребує спеціального врегулювання, оскільки загальний порядок оцінювання державних службовців не враховує специфіки такого різновиду службової діяльності.

Ключові слова: дипломатична служба, дипломатичні працівники, проходження дипломатичної служби, просування по дипломатичній службі, кар'єра дипломатичного службовця, оцінка діяльності дипломатичного службовця, ротація на дипломатичній службі.

The article examines the peculiarities of passing the diplomatic service in Ukraine in the context of the reform of the public service. The peculiarities of the service of the diplomatic staff are revealed in comparison with the administrative officials of the diplomatic service, and the servants performing functions of service.

The essence-structural characteristic of the concept of "passing the diplomatic service" is given, attention is paid to its correlation with related categories of public service. It has been established that the passage of the diplomatic service should be considered in the narrow sense of the career development of a diplomatic officer, which can develop both in a positive way – promotion, and in a negative way. The transformation of the content of the diplomatic service was observed through the renewal of understanding of the appointment and mission of the diplomatic bodies in Ukraine under the current conditions. The emphasis is placed on the need to take into account the new tasks put forward by the diplomatic service in forming the profile of the competence of the corresponding diplomatic post and the development of criteria for the evaluation of diplomatic officials by the results of their official activities.

Attention is focused on rotation as a procedure of particular importance for public service connected with the necessity of combining activities in Ukraine and abroad, its deficiencies are identified and remedies are proposed. The article analyzes the legislative stories, which changed conditions of promotion of diplomatic staff. In particular, transfer, assignment, substitution, promotion. The existence of certain discrepancies in the subjects of the persons authorized to initiate the procedure of official investigation in the diplomatic service, and the gaps in determining the entities authorized to conduct such an investigation is determined; formulated suggestions on the improvement of the relevant normative regulation. It has been established that the procedure for assessing diplomatic staff requires special regulation, since the general procedure for evaluating civil servants does not take into account the specifics of such a kind of official activity.

Key words: diplomatic service, diplomatic staff, passage of diplomatic service, promotion of diplomatic service, career of a diplomatic officer, evaluation of the activities of a diplomatic officer, rotation in the diplomatic service.